

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7So/55/2013
Identifikačné číslo spisu:	1011200544
Dátum vydania rozhodnutia:	28.05.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Elena Závadská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:1011200544.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Závadskej a členiek senátu JUDr. Marianny Reiffovej a JUDr. Júlie Horskej, v právnej veci navrhovateľa E. S., bytom v O., W., proti odporkyni Sociálnej poisťovni v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8, o vdovecký dôchodok, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 19. februára 2013, č.k. 8Sd/61/2011-19, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 19. februára 2013, č.k. 8Sd/61/2011-19, m e n í tak, že rozhodnutie odporkyne z 3. februára 2011, číslo XXX XXX XXXX X v spojení s rozhodnutím odporkyne z 5. apríla 2011, číslo XXX XXX XXXX X, z r u š u j e a vec jej vracia na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 19. februára 2013, č.k. 8Sd/61/2011-19, potvrdil rozhodnutie odporkyne z 3. februára 2011, číslo XXX XXX XXXX X a rozhodnutie z 5. apríla 2011 číslo XXX XXX XXXX X. Rozhodnutím z 3. februára 2011, číslo XXX XXX XXXX X odporkyňa zamietla žiadosť navrhovateľa o vdovecký dôchodok, lebo nesplnil podmienky uvedené v § 293n ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a rozhodnutím z 5. apríla 2011 číslo XXX XXX XXXX X odporkyňa zamietla žiadosť navrhovateľa o vdovecký dôchodok zo 14. januára 2011 podľa § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení a § 48a zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“).

V odôvodnení rozhodnutia krajský súd uviedol, právne vzťahy dôchodkového zabezpečenia sa posudzujú zásadne podľa právnych predpisov, účinných v čase ich vzniku. Z ustanovenia § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení vyplýva, že ak bol vdovecký dôchodok priznaný pred 1. januárom 2004 a

nárok na jeho výplatu trval aj po 31. decembri 2003, potom sa vdovecký dôchodok vypláca len vtedy, ak sú splnené podmienky výplaty vdoveckého dôchodku, uvedené v § 48a ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení, to znamená, ak je splnená podmienka starostlivosti aspoň o jedno nezaopatrené dieťa, uvedené v § 46 ods. 3 zákona o sociálnom zabezpečení. Zákon o sociálnom poistení s výnimkou § 293n v žiadnom zo svojich prechodných ustanovení neupravuje opätovný vznik nároku na vdovecký dôchodok podľa predpisov účinných po 1. januári 2004. Navrhovateľ podmienky stanovené v § 293n ods. 1 zákona o sociálnom poistení nespĺňa. Ustanovenie § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení preto priamo vylučuje možnosť vzniku nároku na vdovecký dôchodok podľa § 74 ods. 3 zákona o sociálnom poistení u vdovca, ktorý ovdovel pred 1. januárom 2004.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podal odvolanie navrhovateľ a namietal, že v jeho prípade nebolo rozhodnuté zákonne a žiadal o priznanie vdoveckého dôchodku podľa zákona o sociálnom poistení. Uviedol, že XX. januára 2011 dovŕšil vek 52 rokov, vychoval 2 deti a od smrti manželky sa neoženil, a teda spĺňa podmienku podľa § 74 ods. 3 písm. d) zákona o sociálnom poistení. Namietal, že napriek skutočnosti, že § 293n zákona o sociálnom poistení neupravuje opätovný vznik nároku na vdovecký dôchodok, ak sa vdovec začne starať o nezaopatrené dieťa, tejto skupine vdovcov je vdovecký dôchodok opätovne priznávaný. Navrhovateľ tiež patrí podľa jeho názoru do tejto skupiny, lebo jeho manželka zomrela pred 1. januárom 2004, poberal vdovecký dôchodok podľa zákona o sociálnom zabezpečení a zanikol mu nárok na tento dôchodok. Ďalej uviedol, že § 293n zákona o sociálnom poistení (v znení zákona č. 310/2006 Z. z.) sa vzťahuje len na vdovcov, ktorých manželka zomrela pred 1. januárom 2004, nebol im priznaný vdovecký dôchodok podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 alebo zanikol nárok na takýto vdovecký dôchodok pred 1. augustom 2006. Podľa názoru navrhovateľa je v zákone medzera, lebo mu vdovecký dôchodok zanikol až 16. septembra 2007, a teda § 293n zákona o sociálnom poistení sa na jeho prípad nevzťahuje. Namietal, že je diskriminačné, ak opätovne vzniká nárok na vdovecký dôchodok len jednej skupine vdovcov a to tým, ktorí sa začali opätovne starať o nezaopatrené dieťa.

Odporkyňa navrhla napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť. Uviedla, že do 31. decembra 2003 bolo účinné ustanovenie § 48a ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení, podľa ktorého vdovec má nárok na vdovecký dôchodok po manželke, ak sa stará aspoň o jedno nezaopatrené dieťa uvedené v § 46 ods. 3. Len posúdenie podmienky uvedenej v citovanom ustanovení je teda v navrhovateľovom prípade relevantné. Navrhovateľ by mal nárok na vdovecký dôchodok len v prípade, ak by sa staral o nezaopatrené dieťa a uvedenú podmienku nespĺňa. Navrhovateľ nespĺňa podmienky vzniku nároku na vdovecký dôchodok podľa § 293n ods. 1 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z., lebo nárok na vdovecký dôchodok mu zanikol až 16. septembra 2007.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 250s v spojení s § 10 ods. 2 OSP), preskúmal napadnutý rozsudok a konanie, ktoré mu predchádzalo, odvolanie prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 OSP a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa treba vyhovieť.

Podľa § 74 ods. 1 až 6 zákona o sociálnom poistení vdovec má nárok na vdovecký dôchodok po manželke, ktorá

- a) ku dňu smrti bola poberateľkou starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku,
- b) ku dňu smrti splnila podmienky nároku na starobný dôchodok alebo získala počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo
- c) zomrela v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Podľa § 293n ods. 1 zákona o sociálnom poistení vdovec, ktorého manželka zomrela pred 1. januárom 2004, nebol mu priznaný vdovecký dôchodok podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004 alebo zanikol nárok na taký vdovecký dôchodok pred 1. augustom 2006 a ku dňu smrti manželky, najneskôr do uplynutia troch rokov od smrti manželky, dovŕšil dôchodkový vek alebo bol uznaný invalidným a táto invalidita trvá aj po 31. júli 2006 z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, má nárok na vdovecký dôchodok po manželke, ktorá

- a) ku dňu smrti bola poberateľkou starobného dôchodku, pomerného starobného dôchodku, invalidného dôchodku, čiastočného invalidného dôchodku alebo dôchodku za výsluhu rokov,
- b) ku dňu smrti splnila podmienky nároku na starobný dôchodok, pomerný starobný dôchodok alebo získala dobu zamestnania na nárok na invalidný dôchodok alebo dôchodok za výsluhu rokov, alebo
- c) zomrela v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Podľa § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení dávky nemocenského poistenia, dávky dôchodkového zabezpečenia, plnenia vyplývajúce z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, peňažná náhrada a podpora v nezamestnanosti, priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, sa považujú po 31. decembri 2003 za dávky podľa tohto zákona, a to v sume, v akej patrili k 31. decembru 2003; ak nárok na výplatu týchto dávok, plnení, peňažnej náhrady a podpory v nezamestnanosti trval k 31. decembru 2003, dávky, plnenia, peňažná náhrada a podpora v nezamestnanosti sa vyplácajú aj po tomto dni za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003, ak tento zákon neustanovuje inak. Nárok na výplatu starobného dôchodku a pomerného starobného dôchodku, ktoré boli priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, sa posudzuje po 31. decembri 2003 podľa predpisu účinného od 1. januára 2004.

Predmetom súdneho preskúmania v tomto konaní bolo rozhodnutie odporkyne o vdoveckom dôchodku navrhovateľa.

Sporným medzi účastníkmi konania zostalo právne posúdenie veci, a teda, či pri rozhodovaní o žiadosti navrhovateľa o vdovecký dôchodok zo 14. januára 2011 odporkyňa správne aplikovala predmetné ustanovenia zákona o sociálnom poistení.

Navrhovateľ bol poberateľom vdoveckého dôchodku po nebohej manželke od 6. apríla 1996 do 16. septembra 2007 podľa § 48a ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení z dôvodu starostlivosti o nezaopatrené dieťa.

Rozhodnutím z 12. júna 2007 mu bol vdovecký dôchodok odňatý podľa § 112 ods. 2, § 260 zákona o sociálnom poistení a podľa § 48a zákona o sociálnom zabezpečení od 16. septembra 2007 z dôvodu, že navrhovateľ prestal spĺňať podmienku starostlivosti o nezaopatrené dieťa.

Žiadosťou zo 14. januára 2011 navrhovateľ požiadal o opätovné priznanie vdoveckého dôchodku od XX. januára 2011 z dôvodu, že dovŕšil vek 52 rokov a vychoval dve deti.

Ak nárok na vdovecký dôchodok zanikol s účinnosťou od 16. septembra 2007, teda po 1. auguste 2006, mohol nárok na uvedenú dávku podľa zákona o sociálnom poistení vzniknúť len za podmienok, uvedených v zákone o sociálnom poistení v prípade, ak boli splnené podmienky uvedené v § 74, lebo na rozhodnutie o nároku navrhovateľa na vdovecký dôchodok sa už ustanovenie § 293n ods. 1 zákona o sociálnom poistení nevzťahuje. Nárok navrhovateľa už nebolo možné posúdiť podľa ustanovení zákona o sociálnom zabezpečení v dôsledku skutočnosti, že nárok navrhovateľa na vdovecký dôchodok po nebohej manželke nezanikol do 1. augusta 2006.

O jeho žiadosti preto odporkyňa musela rozhodnúť podľa zákona o sociálnom poistení a bola povinná skúmať, či nárok navrhovateľa nevznikol podľa § 74 zákona o sociálnom poistení. Odporkyňa však takto žiadosť navrhovateľa neposudzovala, preto jej rozhodnutie o zamietnutí žiadosti navrhovateľa o vdovecký dôchodok nezodpovedá zákonu.

Podľa názoru odvolacieho súdu, pokiaľ navrhovateľ prestal spĺňať podmienku starostlivosti o nezaopatrené dieťa, táto skutočnosť mala vplyv na zánik nároku na vdovecký dôchodok priznaný podľa zákona o sociálnom zabezpečení. Navrhovateľ však žiadal po zániku nároku na vdovecký dôchodok o priznanie tohto dôchodku v čase účinnosti zákona o sociálnom poistení, lebo tvrdil, že nárok na túto dávku mu znova vznikol, keď dovŕšil vek 52 rokov a vychoval dve deti a keď mu nárok na vdovecký dôchodok nezanikol do 1. augusta 2006, ale až po tomto dni.

Na rozhodnutie o žiadosti navrhovateľa sa nevzťahuje § 293n zákona o sociálnom poistení, lebo vymedzeniu podmienok, určujúcich osobu vdovca, ktorého nároky toto zákonné ustanovenie upravuje, navrhovateľ nezodpovedá. Navrhovateľovi bol priznaný vdovecký dôchodok podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 a nárok na tento dôchodok mu pred 1. augustom 2006 nezanikol, ale naďalej trval. Nárok na pôvodne priznaný vdovecký dôchodok navrhovateľa zanikol až 16. septembra 2007. V uvedený deň navrhovateľovi zanikol súčasne aj nárok na výplatu uvedeného dôchodku, lebo zákon o sociálnom zabezpečení (s poukazom na použitie § 260 zákona o sociálnom poistení) neobsahoval takú úpravu zániku nároku na výplatu vdoveckého dôchodku, pri ktorej by nárok na uvedenú pozostalostnú dávku zostal zachovaný. Obnovenie výplaty dôchodku, na ktorý navrhovateľovi zanikol nárok, už neprichádza do úvahy, preto odporkyňa môže len skúmať podmienky nového vzniku nároku na túto dávku.

Posudzovanie vzniku nároku navrhovateľa po 1. auguste 2006 podľa zákona o sociálnom zabezpečení teda už podľa prechodných ustanovení zákona o sociálnom poistení neprichádza do úvahy (ani podľa prechodného ustanovenia § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení).

Nárok navrhovateľa na vdovecký dôchodok a na jeho výplatu sa považoval podľa § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení od 1. januára 2004 za vdovecký dôchodok, lebo navrhovateľovi trval nárok na tento dôchodok a jeho výplatu k 31. decembru 2003. Nárok na tento dôchodok však navrhovateľovi zanikol a tým mu zanikol aj nárok na jeho výplatu.

Podľa § 74 a nasledujúcich zákona o sociálnom poistení právne významnou skutočnosťou pre účely vzniku nároku na vdovecký dôchodok bolo úmrtie manželky a splnenie ostatných podmienok, uvedených v zákone. Po 1. auguste 2006 už dátum smrti manželky nebol rozhodujúci, a preto pri posudzovaní jeho žiadosti z januára 2011, ktorá bola novou žiadosťou o priznanie vdoveckého dôchodku, hoci sa odvodzovala od úmrtia tej istej osoby, bolo potrebné pri rozhodovaní o žiadosti navrhovateľa o vdovecký dôchodok postupovať v súlade s ustanoveniami zákona o sociálnom poistení.

Vzhľadom na uvedené, odvolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutia odporkyne vychádzali z nesprávneho právneho posúdenia veci, pričom krajský súd sa s ním stotožnil, a preto rozsudok krajského súdu zmenil, napadnuté rozhodnutia odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie v súlade s § 250ja ods. 3 v spojení s § 250j ods. 2 písm. a) OSP.

O náhrade trov konania odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods.1, 2 v spojení s § 250k ods. 1 a § 151 ods. 1 OSP, lebo úspešný navrhovateľ náhradu trov neuplatnil.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.